

31.3.2022

SUPO 304/01.09.01.00/2021

Valtiovarainministeriö

Viite VN/18505/2021

Suojelupoliisin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyydestä. Ehdotuksella on tarkoitus mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyydestä sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottaminen ja käyttö. Kyse olisi uusista digitaalista asiointia tukevista mobiilisovelluksista, joita poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto tuottaisivat vahvistettujen henkilötietojen osoittamiseksi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Nyt lausuttavana oleva esitysluonnos liittyy erottamattomasti hallituksen esitysluonnokseen, jonka tavoitteena on uudistaa henkilötunnusjärjestelmää mahdollistamalla henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin, mahdollistamalla sähköinen etärekisteröityminen väestötietojärjestelmään, kehittämällä väestötietojärjestelmän identiteetinhallintaa sekä luomalla edellytykset kokonaan uuden yksilöintitunnuksen käyttöönotolle. Suojelupoliisi on antanut luonnoksesta lausunnon 28.2.2022.

Suojelupoliisi pitää valitettavana, että digitaalista henkilöllisyyttä koskeva hallituksen esitys on erotettu henkilötunnuksen uudistusta koskevasta hankkeesta. Ehdotettu digitaalinen henkilöllisyys on esimerkiksi riippuvainen edellä mainitussa hankkeessa esitetystä uudesta yksilöintitunnuksesta, jonka tarkoitus on korvata henkilötunnus henkilön pysyvänä yksilöivänä tunnisteenä. Esitysten erottaminen toisistaan on omiaan muun muassa vaikeuttamaan tietojärjestelmiin kohdistuvien muutostarpeiden kokonaiskustannusten arviointia.

Suojelupoliisi on jo aikaisemmissa tähän kokonaisuuteen liittyvistä hankkeista antamissaan lausunnoissaan korostanut, että henkilön yksilöinnin prosessin tulee olla riittävän yksiselitteinen ja ainutkertainen, jotta henkilö voidaan identifioida riittävän luotettavasti ja yhdenmukaisesti yhdeksi henkilöksi kaikissa yhteiskunnan palveluissa heti ensimmäisestä asiointikerrasta lähtien. Suojelupoliisi pitää tätä lähtökohtaa ehdottoman tärkeänä. Suojelupoliisin toimialan ja sille säädettyjen tehtävien suorittamisen näkökulmasta on olennaista, että väestötietojärjestelmän luotettavuus ja eheys eivät vaarannu uudistuksen tuloksena tai sen aikana. Ulkovaltojen tiedustelutoiminnan yhtenä

kohteena on se, millä tavalla ja millä edellytyksillä henkilöitä rekisteröidään suomalaisiin viranomaisrekistereihin, erityisesti väestötietojärjestelmään. Suomen väestökirjanpitoa on nykyisin pidettävä varsin luotettavana. Henkilötunnuksen myöntämismenettelyitä uudistettaessa on keskeisen tärkeää huolehtia siitä, ettei prosessiin synny sellaisia heikkouksia, jotka mahdollistavat valeidentiteettien luomisen järjestelmään.

Suurin osa henkilötunnusta käsittelevistä tahoista ei saa henkilötunnusten muutostietoja suoraan väestötietojärjestelmästä, jolloin uudet henkilön yksilöintiin käytettävät tunnukset päivitetään eri tietojärjestelmiin hyvin hitaasti, jos koskaan. Mikäli yksilöiviä tunnisteita on useampia tai ne voivat muuttua, asettaa tämä välttämättömiä tarpeita muokata tietojärjestelmät tukemaan kaikkia näitä tunnisteita. Suojelupoliisi viittaa tältä osin aikaisempiin lausuntoihinsa Supo 14/01.04.01.03/2022 (VN/25041/2020) ja Supo 526/01.04.01.02/2020 (VN/7313/2019).

Suojelupoliisi toteaa, että monet lausuttavana olevaan esitykseen liittyvistä tavoitteista ovat sinänsä kannatettavia. Yleisesti voidaan todeta, että henkilön luotettava sähköinen tunnistaminen on keskeistä, jotta voidaan tehokkaasti ehkäistä esimerkiksi identiteettivarkauksia. Suojelupoliisin toiminnassa vahvaa sähköistä tunnistamista hyödynnetään turvallisuusselvitysmenettelyssä, jossa selvityksen kohde antaa suostumuksensa turvallisuusselvityksen laatimiseen pankkitunnistautumisen kautta. Menettely on koettu toimivaksi, eikä Suojelupoliisin toiminnan näkökulmasta ole tarpeellista toteuttaa vaihtoehtoista tunnistautumisjärjestelmää.

Esitysluonnoksessa todetaan, että digitaalisella henkilöllisyydellä on todennäköisesti vaikutuksia tunnistustapojen kehittymiseen, mutta kehityssuuntaan vaikuttavat olennaisesti myös tunnistamisen tarpeet sekä EU-tasolla tapahtuva kehitys. Esimerkiksi eIDAS-asetuksen parhaillaan käynnissä oleva uudistus sekä syksyllä 2021 käynnistynyt tiettyjen EU-alueella toimivien liikepankkien digitaalisen lompakon kehityshanke tulevat osaltaan määrittämään myös Suomessa tapahtuvaa sähköisen tunnistamisen kehittymistä. On erittäin tärkeää varmistaa, että nyt esitetyt ratkaisut sopivat tuleviin EU-lainsäädännössä esitettäviin ratkaisuihin. Valmistelussa on tunnistettu riski, että esityksen mukaiset ehdotukset voivat olla osittain päällekkäisiä samaan aikaan valmisteltavan EU-lainsäädännön kanssa.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Pelttari

Ylitarkastaja

Antti Wahlroos

Liitteet

-

Jakelu

SM/KTY

Tiedoksi

-